

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренцијски савет

Rješenje
po Zahtjevu za pokretanje postupka gospodarskog subjekta OBN d.d. Sarajevo protiv
gospodarskog subjekta Media Pool d.o.o. Sarajevo i Javnih RTV servisa: BHRT, FTV i
RTRS

Sarajevo
svibanj, 2023. godine

Broj: UP-01-26-3-09- 47 /23
Sarajevo, 30.05.2023. godine

Na temelju članka 25. stavak (1) točka e), članka 41. stavak (1) točka c), članka 42. stavak (1) točke a) i c), članka 48. stavak (1) točke a) i b), a u svezi sa člankom 4. stavak (1) točke a) i d), člankom 10. stavak (2) točke c), člankom 11. Zakona o konkurenciji («Službeni glasnik BiH», br. 48/05, 76/07 i 80/09) i čl. 105. i 108. Zakona o upravnom postupku («Službeni glasnik BiH», br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), u postupku pokrenutom na osnovu Zahtjeva za pokretanje postupka broj: UP-01-26-3-09-1/23 od 20.02.2023. godine, podnesenom od strane gospodarskog subjekta OBN d.d. Sarajevo, ul. Humska 1, 71000 Sarajevo, zastupanom po odvjetniku Nihadu Odobašiću, Fra Anđela Zvizdića 1, 71000 Sarajevo protiv gospodarskog subjekta Media Pool d.o.o. Sarajevo, ul. Marka Marulića 2, 71000 Sarajevo i Javnih RTV servisa: Radiotelevizija Bosne i Hercegovine, ul. Bulevar Meše Selimovića 12, 71000 Sarajevo, Radiotelevizija Federacije Bosne i Hercegovine, ul. Bulevar Meše Selimovića 12, 71000 Sarajevo i Radiotelevizija Republike Srpske, ul. Trg Republike Srpske 9, 78000 Banja Luka radi utvrđivanja zabranjenih konkurencijskih djelovanja, odnosno, zabranjenog sporazuma u smislu članka 4. stavak (1) točke a) i d), te zlouporabe vladajućeg položaja protivno odredbi članka 10. stavak (2) točke b) i c) Zakona o konkurenciji, Konkurencijsko vijeće na 121. (stotinudvadesetprvoj) sjednici održanoj dana 30.05.2023. godine donijelo je

RJEŠENJE

1. **UTVRĐUJE SE** da sugospodarski subjekti Radiotelevizija Bosne i Hercegovine, Radiotelevizija Federacije Bosne i Hercegovine i Radiotelevizija Republike Srpske, zlouporabili zajednički vladajući položaj na mjerodavnom tržištu prodaje usluga televizijskog oglašavanja Javnih RTV servisa na teritoriju Bosne i Hercegovine, donošenjem i primjenom općih akata odnosno, usvajanjem *Cjenovnika usluga oglašavanja i sponzorstva s općim uvjetima za BHT1/FTV/RTRS za 2022. godinu*, sukladno s kojima je došlo do ograničavanja tržišta i primjene različitih uvjeta za istu ili sličnu vrstu poslova, iz članka 10. stavak (2) točki b) i c) Zakona o konkurenciji.
2. **UTVRĐUJE SE** da su gospodarski subjekti Radiotelevizija Bosne i Hercegovine, Radiotelevizija Federacije Bosne i Hercegovine, Radiotelevizija Republike Srpske i gospodarski subjekt Media Pool d.o.o. Sarajevo, zaključili zabranjeni sporazum na mjerodavnom tržištu prodaje usluga televizijskog oglašavanja Javnih RTV servisa na teritoriju Bosne i Hercegovine, donošenjem i primjenom općih akata odnosno, usvajanjem *Cjenovnika usluga oglašavanja i sponzorstva s općim uvjetima za BHT1/FTV/RTRS za 2022. godinu*, na temelju kojih su izravno ili neizravno utvrđene prodajne cijene kao i primjena različitih uvjeta za identične transakcije sukladno sa člankom 4. stavak (1) točke a) i d) Zakona o konkurenciji.
3. **NIŠTAVNI** su *Cjenovnici usluga oglašavanja i sponzorstva s općim uvjetima za BHT1/FTV/RTRS za 2022. godinu*, iz točke 1. ove izreke u smislu članka 4. stavak (2) Zakona o konkurenciji.

4. ZABRANJUJE SE gospodarskim subjektima Radiotelevizija Bosne i Hercegovine, Radiotelevizija Federacije Bosne i Hercegovine i Radiotelevizija Republike Srpske, svako buduće postupanje iz točki 1. i 2. izreke ovog Rješenja, kao i svako drugo postupanje na mjerodavnom tržištu koje bi gospodarske subjekte ili fizičke osobe, dovelo u nepovoljan položaj na mjerodavnom tržištu, u smislu članka 11. stavak (1) točka b) Zakona o konkurenciji.
5. IZRIČE SE novčana kazna gospodarskim subjektima Radiotelevizija Bosne i Hercegovine, Radiotelevizija Federacije Bosne i Hercegovine i Radiotelevizija Republike Srpske kao i gospodarskom subjektu Media Pool d.o.o. Sarajevo i to:
  - Radioteleviziji Bosne i Hercegovine u iznosu od 50.000,00 KM
  - Radioteleviziji Federacije Bosne i Hercegovine u iznosu od 50.000,00 KM
  - Radioteleviziji Republike Srpske u iznosu od 50.000,00 KM
  - Media Pool d.o.o. Sarajevo u iznosu od 50.000,00 KM

u smislu članka 48. stavak (1) točka a) i b) Zakona o konkurenciji, koju su dužni platiti u roku od 8 (osam) dana od dana primitku ovog Rješenja, i dostaviti na uvid dokaze o izvršenju.

U slučaju da se izrečena novčana kazna ne uplati u navedenom roku, ista će se naplatiti prisilnim putem, u smislu odredbi članka 47. Zakona o konkurenciji, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka, prema važećim propisima Bosne i Hercegovine.

6. NALAŽE SE gospodarskom subjektu Media Pool d.o.o. Sarajevo i Javnim RTV servisima da nadoknade troškove postupka gospodarskom subjektu OBN d.d. Sarajevo, u ukupnom iznosu od 6.404,00 (šesttisućčetiristotinečetiri i 00/100) KM, u roku od 8 (osam) dana od dana primitka ovog Rješenja.
7. OBVEZUJE se Podnositelj zahtjeva, gospodarski subjekt OBN d.d. Sarajevo, ul. Humska 1, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, da plati administrativnu pristojbu na rješenje u ukupnom iznosu od 3.000,00 KM, u korist proračuna institucija Bosne i Hercegovine.
8. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine, službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće je dana 20.02.2023. godine, pod brojem: UP-01-26-3-09-1/23 zaprimilo Zahtjev za pokretanje postupka (u daljnjem tekstu: Zahtjev) gospodarskog subjekta OBN d.d. Sarajevo, ul. Humska 1, 71000 Sarajevo (u daljnjem tekstu: Podnositelj zahtjeva ili OBN) zastupan po odvjetniku Nihadu Odobašiću, Fra Andela Zvizdića 1, 71000 Sarajevo protiv gospodarskog subjekta Media Pool d.o.o. Sarajevo, ul. Marka Marulića 2, 71000 Sarajevo (daljnje u tekstu: Media Pool) i Javnih RTV servisa: Radiotelevizija Bosne i Hercegovine, ul. Bulevar Meše Selimovića 12, 71000 Sarajevo (daljnje u tekstu: BHRT), Radiotelevizija Federacije Bosne i Hercegovine, ul. Bulevar Meše Selimovića 12, 71000 Sarajevo (daljnje u tekstu: FTV) i Radiotelevizija Republike Srpske, ul. Trg Republike Srpske 9, 78000 Banja Luka (daljnje u tekstu: RTRS) (zajedno označeni kao: Javni RTV servisi) radi utvrđivanja zabranjenih konkurencijskih djelovanja, odnosno, zabranjenog sporazuma u smislu članka 4. stavak (1) točke a) i d), te zlorabe vladajućeg položaja protivno odredbi članka 10. stavak (2) točke b) i c) Zakona o konkurenciji.

Uvidom u dostavljeni Zahtjev, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je isti kompletan u smislu članka 28. Zakona.

Potvrda o potpunom i urednom Zahtjevu, shodno članku 28. stavak (3), izdana je dana 14.03.2023. godine pod brojem: UP-01-26-3-09-3/23.

1. Stranke u postupku

Stranke u postupku su gospodarski subjekti OBN d.d. Sarajevo, ul. Humska 1, 71000 Sarajevo, Media Pool d.o.o. Sarajevo, ul. Marka Marulića 2, 71000 Sarajevo i Javni RTV servisi: Radiotelevizija Bosne i Hercegovine, ul. Bulevar Meše Selimovića 12, 71000 Sarajevo, Radiotelevizija Federacije Bosne i Hercegovine, ul. Bulevar Meše Selimovića 12, 71000 Sarajevo i Radiotelevizija Republike Srpske, ul. Trg Republike Srpske 9, 78000 Banja Luka.

1.1. Gospodarski subjekt OBN d.d. Sarajevo

Gospodarski subjekt OBN d.d., Humska 1, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, upisan je u sudski registar kod Općinskog suda u Sarajevu, pod brojem: (..)*¹ dana 24.07.2012.godine, registriran je, između ostalog, za pripremanje, proizvodnju, prijenos i emitiranje televizijskog programa.

1.2. Gospodarski subjekt Radio-televizija Bosne i Hercegovine – BHRT

Gospodarski subjekt Radio-televizija Bosne i Hercegovine – BHRT, Bulevar Meše Selimovića broj 12, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, je javni servis upisan u sudski registar kod Općinskog suda u Sarajevu, pod brojem : (..)*, dana 25.05.2012.godine, registriran između ostalog, za pripremanje, proizvodnju, prijenos i emitiranje televizijskog programa.

1.3. Gospodarski subjekt Radio-televizija Republike Srpske – RTRS

Gospodarski subjekt Radio-televizija Republike Srpske – RTRS, Trg Republike Srpske 9, 78 000 Banja Luka, Republika Srpska, je javni servis upisan u sudski registar kod Okružnog gospodarskog suda u Banja Luci, pod brojem: (..)*, dana 11.10.2011.godine, registriran između ostalog, za pripremanje, proizvodnju, prijenos i emitiranje televizijskog programa.

1.4. Gospodarski subjekt Radio-televizija Federacije BiH – FTV

Gospodarski subjekt Radio-televizija Federacije BiH – RTV FBiH, Bulevar Meše Selimovića broj 12, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, je javni servis upisan u sudski registar kod Općinskog suda u Sarajevu, pod brojem : (..)*, dana 11.04.2013.godine, registriran između ostalog, za pripremanje, proizvodnju, prijenos i emitiranje televizijskog programa.

1.5. Gospodarski subjekt Media Pool d.o.o. Sarajevo

Gospodarski subjekt Media Pool d.o.o. Sarajevo, ul. Marka Marulića br.2, 71000 Sarajevo upisan je sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod brojem: (..)* i u 100% je vlasništvu gospodarskog subjekta Media Pool d.o.o. Beograd, poduzeće za tržišne komunikacije, Đurđa Vajferta 78, Beograd, Republika Srbija.

---

¹ (..)*-podatci predstavljaju poslovnu tajnu

2. Pravni okvir predmetnog postupka

Konkurencijsko vijeće je tijekom postupka primjenilo odredbe Zakona, Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta («Službeni glasnik BiH», br. 18/06 i 34/10), Odluke o definiranju kategorija vladajućeg položaja («Službeni glasnik BiH», br. 18/06 i 34/10), te odredbe Zakona o upravnom postupku («Službeni glasnik BiH», br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), u smislu odredbi članka 26. Zakona.

Također, tijekom provođenja predmetnog postupka, Konkurencijsko vijeće je uzelo u obzir: Zakon o komunikacijama («Službeni glasnik BiH», broj 31/03, 75/06 i 32/10), Kodeks o komercijalnim komunikacijama donesenim od strane RAK-a («Službeni glasnik BiH», broj 98/11 i 94/12), Zakon o Javnom RTV sustavu BiH («Službeni glasnik BiH», broj: 78/05, 35/09 i 32/10), Zakon o gospodarskim društvima («Službene novine FBiH», broj: 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08).

3. Postupak po Zahtjevu za pokretanje postupka

Kao razloge za podnošenje zahtjeva, Podnositelj zahtjeva u bitnom navodi slijedeće:

- da Javni RTV servisi vrše zlouporabu vladajućeg položaja na mjerodavnom tržištu prodaje marketinških usluga Javnih RTV servisa, putem zajedničkog nastupa u prodaji i zajedničkog vladajućeg položaja Javni RTV servisi primjenjuju različite uvjete u prodaji marketinških usluga izravno oglašivačima i posredno putem marketinških agencija;
- da temelj ovog oblika zlouporabe vladajućeg položaja predstavljaju cjenovnici usluga oglašavanja koje izdaju sva tri Javna RTV servisa, odnosno BHRT, FTV i RTRS;
- da navedeni cjenovnici izravno stimuliraju prodaju usluga televizijskog oglašavanja Javnih RTV servisa putem agencija za oglašavanje;
- da cjenovnici jasno predviđaju ne samo veći popust u slučaju prodaje usluge televizijskog oglašavanja putem agencija za oglašavanje, već i dodatni popust za oglašivače ukoliko ugovore prodaju navedene usluge posredstvom agencija za oglašavanje;
- da su Javni RTV servisi uspostavili kartelsko djelovanje u prodaji marketinških usluga;
- da je jasno da su na temelju cjenovnika usluga oglašavanja BHRT, FTV i RTRS Javni RTV servisi usuglasili cijene u cjenovnicima i time zaključili zabranjeni sporazum koji nije podnesen Konkurencijskom vijeću na izuzeće;
- da su cjenovnici između tri Javna RTV servisa u potpunosti usuglašeni, pa su popusti za vjernost na identičan način i u jednakom iznosu normirani.
- da Zakon o javnom radio-televizijskom sustavu Bosne i Hercegovine ne omogućava ovakvo usuglašeno djelovanje Javnih RTV servisa, već osnivanje korporacije kao trećeg neovisnog subjekta na državnoj razini koji „prodaje televizijske, radio i multimedijalne oglase“. Kako ovakva korporacija nije osnovana od strane Javnih RTV servisa, to se ne može tumačiti da Javni RTV servisi u odsustvu rada takve korporacije imaju pravo kartelskog djelovanja i zabranjenog usuglašavanja prodajnih cijena;
- da su Media pool i Javni RTV servisi su zaključili zabranjeni sporazum kojim Media Pool stiče nedozvoljenu konkurentsku prednost na silaznom tržištu;

- da navedeni izvodi iz cjenovnika Javnih RTV servisa neupitno dokazuju da sva tri Javna RTV servisa „zajednički djeluju“i nude predmetne usluge na temelju „izričitih dogovora“. Dokaz o zabranjenom usuglašenom djelovanju između neovisnih subjekata i konkurenata na tržištu televizijskog emitiranja u Bosni i Hercegovini predstavlja i sami naziv jednog od cjenovnika Javnih RTV servisa i to Cjenovnika FTV koji u samom nazivu uključuje pojam „zajednički nastup javnih servisa“.

Na temelju navedenog, Podnositelj zahtjeva smatra da su opisanim djelovanjem Javni RTV servisi sklopili zabranjeni sporazum u smislu članka 4. stavak (1) točki a) i d), te zlorabovali vladajući položaj iz članka 10. stavak 2. točke b) i c) i traži da Konkurencijsko vijeće donese odluku kojom će onemogućiti ovako djelovanje.

Na temelju dostavljene dokumentacije, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da nije moguće bez provedenog postupka utvrditi postojanje povrede Zakona na koje Podnositelj zahtjeva ukazuje, te je u smislu članka 32. stava (2) Zakona, donijelo Zaključak o pokretanju postupka, broj: UP-01-26-3-09-5/23 dana 15.03.2023. godine, radi utvrđivanja zabranjenog konkurencijskog djelovanja, u smislu članka 4. stavak (1) točke a) i d) i zlorabe vladajućeg položaja u smislu članka 10. stavak (2). točke b) i c) Zakona.

Gospodarski subjekti BHRT, RTRS i FTV putem zajedničkih punomoćnika, Kerima Karabdića i Džemila Sabrihafizovića, odvjetnika iz Sarajeva, u odobrenom roku dostavili su zajednički odgovor na Zahtjev i Zaključak Konkurencijskom vijeću, dana 07.04.2023. godine podneskom broj: UP-01-26-3-09-21/23, u kojem su u potpunosti osporili navode Podnositelja zahtjeva i naveli slijedeće:

- da su činjenični razlozi navedeni u Zahtjevu za pokretanje postupka neistiniti, krivo interpretirani ili da ne predstavljaju kršenje zakona;
- da ne može biti nikakvih povreda članka 4. Zakona od strane javnih servisa – protivnika u ovom postupku, pošto njihov pojedinačni tržišni udjel (udjel gledanosti) na mjerodavnom tržištu BiH ne premašuje 15%, tako da se radi o Sporazumu male vrijednosti u smislu odredbi članka 8. stavak (3) točka b) Zakona;
- da su javni RTV servisi potpisali Odluku o zajedničkom djelovanju Javnih RTV servisa BiH, broj: 4110-25/6 od dana 30.12.2005. godine koja je donesena sukladno sa Zakonom o Javnom RTV sustavu ((«Službeni glasnik BiH», broj: 78/05, 35/09 i 32/10) gdje je u članku 2. navedeno da sustav javnog emitiranja sačinjavaju BHRT, RTRS i FTV, a u članku 6. je utvrđeno da će biti objedinjena prodaja TV, radijskih i multimedijских oglasa za sva tri RTV emitera. Navedenu Odluku je donio Upravni odbor javnog RTV sustava BiH, čiji članovi su predstavnici svih konstitutivnih naroda i iz reda ostalih sa prebivalištem u Republici Srpskoj i Federaciji BiH, koja je na snazi i primjenjuje se od dana 01.01.2006. godine do formiranja Korporacije Javnih RTV servisa BiH;
- da s obzirom na zajedničko nastupanje javnih servisa na osnovu Odluke o zajedničkom djelovanju Javnih RTV servisa BiH, smatraju da su ispunjeni uvjeti iz članka 8. stavak (3) točka b) Zakona, što isključuje mogućnost povrede članka 4. istog Zakona;
- da je optužba Podnositelja zahtjeva u pogledu kršenja članka 10. Zakona neutemeljena, jer ukupan tržišni udjel sva tri javna servisa koji nastupaju na tržištu Bosne i Hercegovine iznosi 14,91%, tako da nije riječ o vladajućem položaju kako je definirano člankom 9. stavak (3) Zakona, jer da bi postojao vladajući položaj, dva ili tri gospodarska subjekta moraju imati zajednički tržišni udjel veći od 60%, što ovdje očigledno nije slučaj;
- da se „popust lojalnosti“ zasniva na poznatom načelu ekonomije opsega (eng. economy of scale) prema kojem se cijena proizvoda/usluge po jedinici smanjuje sa povećanjem broja proizvoda/usluga, zbog smanjenih fiksnih troškova (za objekte, tehničku opremu i radnu snagu) po jedinici proizvoda/usluge.;

- da popust za lojalnost postoji i na drugim TV stanicama kao što je slučaj Hrvatske radio televizije gdje popust za lojalnost iznosi 10% i 20%;
- da nije točna tvrdnja da navedeni Cjenovnici sprječavaju oglašavanje na drugim komercijalnim TV stanicama, iz razloga što je osnovni cilj navedenog Cjenovnika da sukladno sa važećim Zakonom o Javnom radio-televizijskom sustavu Bosne i Hercegovine omogući javnim servisima do uspostave Korporacije ostvarivanje prihoda od oglašavanja sukladno sa udjelom gledanosti javnih servisa na televizijskom tržištu BiH, pritom imajući u vidu da imaju samo 6 minuta komercijalnog vremena po satu programa, u odnosu na komercijalne TV stanice koje imaju 12 minuta po satu programa;
- da CPP Cjenovnik ne sprečava klijente (oglašivače i agencije) da posluju sa bilo kojim drugim gospodarskim subjektom, te da je dostupan svim sudionicima na tržištu i omogućava transparentno poslovanje sa javnim servisima;
- da je na javnim servisima kao i na drugim TV stanicama osnovni kriterij za formiranje cijene komunikacije (GRP) i ostvarivanje prava na popuste i bonuse za klijente iznos proračuna klijenta, lojalnost klijenta i udjel proračuna (share GRP-a klijenta na javnim servisima);
- da je Zakonom o Javnom radio-televizijskom sustavu Bosne i Hercegovine uređen odnos tri javna servisa i istim je predviđeno formiranje zajedničkog pravnog subjekta koji bi u ime sva tri javna servisa obavljao prodaju televizijskog, radijskog i multimedijskog oglasnog prostora;
- da s obzirom da Zakon o Javnom radio-televizijskom sustavu Bosne i Hercegovine predviđa zajednički nastup sva tri javna servisa na tržištu u smislu prodaje televizijskog, radijskog i multimedijskog oglasnog prostora, ne može postojati zabranjeni sporazum između gospodarskih subjekata kojima je Zakon definirao obvezu zajedničkog rada u cilju javnog interesa, te da javni sevisi svoje poslovanje obavljaju sukladno sa važećim Cjenovnikom usvojenim od strane poslovnih i upravnih odbora sva tri javna servisa;
- da je Kodeksom Regulatorne agencije za komunikacije definirana ograničena količina oglasa i drugih plaćenih poruka na javnim servisima (javnim servisima je dozvoljeno 6 minuta komercijalnog vremena po satu programa, u odnosu na komercijalne TV stanice koje imaju 12 minuta po satu programa), te da su na taj način javni emiteri stavljeni u dvostruko nepovoljniji položaj u odnosu na komercijalne TV stanice po pitanju mogućnosti ostvarivanja prihoda oglašavanjem.

U ostavljenom vremenskom roku, suprotna strana, gospodarski subjekt Media Pool d.o.o. Sarajevo, dostavlja je odgovor na Zaključak o pokretanje postupka, u kojem u bitnom navodi slijedeće:

- da je ovaj predmet već presuđen jer je u ranijem postupku utvrđeno da su cjenovnici pravovaljani;
- da Media Pool nema zaključene vertikalne sporazume koji ne podliježu grupnom izuzeću te da je stvarni razlog zbog čega se OBN odlučio da upravo protiv ove agencije vodi postupak lični komercijalni interes;
- da OBN ili uopće ne poznaje model poslovanja ili se pretvara da ne poznaje model poslovanja marketinških agencija;
- da marketinške agencije svojim klijentima nude sveobuhvatan paket usluga koji uključuje izradu medijskih strategija, medijsko planiranje i kupovinu oglasnog prostora na raznim medijima;
- da mjerodavno tržište nije ispravno definirano te da ne odgovara stvarnom stanju. Uvijek se mora gledati proizvod i njegova zamjenjivost na tržištu, odnosno svaka

reklama na RTV servisima može se zamijeniti reklamom na bilo kojem drugom kanalu čija je gledanost čak možda i veća od RTV servisa;

- da Media Pool nije dobila povoljnije uvjete od onih iz cjenovnika te da zaključeni ugovori ne stavljaju konkurenciju u nepovoljniji položaj.

4. Usmena rasprava

Budući da se radi o postupku sa strankama sa suprotnim interesima, Konkurencijsko vijeće je zakazalo usmenu raspravu, sukladno sa člankom 39. Zakona, dana 27.4.2023. godine (poziv dostavljen aktom broj: UP-01-26-3-09-26/23, broj: UP-01-26-3-09-27/23 i broj: UP-01-26-3-09-28/23 od dana 14.04.2023. godine).

Usmena rasprava održana je u sjedištu Konkurencijskog vijeća uz prisustvo odvjetnika Nihada Odobašića, punomoćenika gospodarskog subjekta OBN d.d. Sarajevo, direktorice gospodarskog subjekta Media Pool d.o.o. Sarajevo - Muamere Kadrić, izvršnog direktora gospodarskog subjekta Media Pool d.o.o. Sarajevo - Predraga Guberinića, odvjetnice Ezmane Turković te predstavnika Javnih RTV servisa, odvjetnika Džemila Sabrihafizović i Kerima Karabdića.

Na usmenenoj raspravi stranke su se izjasnile da ostaju kod svojih dosadašnjih iskaza i dokaza s tim da je svaka strana priložila i dodatnu dokumentaciju kojom potvrđuju svoje tvrdnje (Zapisnik broj: UP-01-26-3-09- 30 /23 od dana 27.4.2023. godine).

5. Mjerodavno tržište – definicija i analiza

Sukladno sa člankom 3. Zakona i čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10), mjerodavno tržište se određuje kao tržište određenih proizvoda koji su predmet obavljanja djelatnosti gospodarskih subjekata na određenom zemljopisnom području.

Prema odredbi članka 4. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta u proizvodnom smislu, mjerodavno tržište obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uvjetima, imajući u vidu naročito njihove bitne značajke, kvalitetu, uobičajenu namjenu, način uporabe, uvjete prodaje i cijene.

Prema odredbi članka 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu obuhvata cijeli ili dio teritorija Bosne i Hercegovine na kojem gospodarski subjekt djeluje u prodaji i/ili kupovini mjerodavnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima i koji to tržište bitno razlikuje od uvjeta tržišne konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

Članak 6. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta definira kriterije za utvrđivanje mjerodavnog tržišta pa tako između ostalog kao bitan kriterij pretpostavlja i prepreke pristupa mjerodavnom tržištu (čl. 6. stavak (1) točka d)).

Prepreke pristupa mjerodavnom tržištu obuhvataju sva ograničenja koja potencijalnim sudionicima (gospodarskim subjektima) ograničavaju i sprječavaju slobodan pristup na tržište.

Ako navedeno primjenimo na konkretnu situaciju, to onda znači da postoje tri zakonom ovlaštena Javna RTV servisa dok su svi ostali u tom slučaju komercijalni. To dalje znači da

medijski prostor koji Javni RTV servisi dijele na teritoriju Bosne i Hercegovine, predstavlja zasebno tržište pod izravnom kontrolom države, odnosno entitetskih vlada. Procjena da li se neki proizvod može smatrati zamjenskim proizvodom (supstitutom) donosi se s gledišta kupca, odnosno potrošača – članak 8. stavak (3) Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, pa tako gledatelji državnih RTV stanica neće smatrati supstitutom neke komercijalne RTV stanice.

Konkurencijsko vijeće je sukladno s navedenim a radi boljeg razumijevanja mjerodavnog tržišta predmetnog postupka, segmentiralo tržište sa stanovišta marketing agencija, odnosno ciljane publike oglašivača.

Segmentacija tržišta podrazumijeva postupak podjele tržišta u manje skupine potrošača, odnosno korisnika sa specifičnim potrebama, osobinama ili ponašanjem, koji iziskuje različite proizvode ili marketinške strategije. Postupkom segmentacije, odnosno utvrđivanjem kriterija pomoću kojih se mogu grupisati oni koji imaju iste ili slične potrebe i želje može se preciznije utvrditi kojem se segmentu pojedinaca ili skupina predstavljaju proizvodi i usluge, odnosno koji je ciljani segment tržišta za koji se proizvodi roba ili pružaju usluge. Prema ciljnom segmentu, skupu kupaca i potrošača koji dijele zajedničke potrebe ili osobine, usmjerava se marketinški program.

U kontekstu definiranja ciljanog tržišta sa aspekta marketinških agencija, Konkurencijsko vijeće je uzelo u obzir i osnovne kriterije u postupku segmentiranja tržišta:

- zemljopisni kriteriji – segmentacija tržišta prema različitim prirodnim ili zemljopisnim obilježjima kao što su domaće i inostrano tržište, regionalno tržište, lokalno i mjesno tržište, urbano i ruralno tržište...
- demografski kriteriji – segmentacija prema dobi, spolu, veličini i strukturi porodice, religiji, prihodima, zanimanju, obrazovanju..
- psihografski kriteriji – različiti životni stilovi, interesi, stavovi, vrijednosni sustavi, aktivnosti...
- bihevioristički kriteriji – segmentacija na osnovi ponašanja potrošača; okolnosti u kojima kupuju, stav prema proizvodu ili usluzi, status lojalnosti, prednosti koje očekuju od kupnje...

Uzimajući u obzir sve naprijed navedeno, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da Javni RTV servisi predstavljaju nezamjenjive distributivne kanale utvrđene Zakonom o javnim servisima i kao takvi služe svim građanima Bosne i Hercegovine kako je u članku 5. navedenog Zakona o javnim servisima izričito i navedeno: „*Osnovni zadatak javnih RTV servisa jeste da plasmanom raznovrsnih i vjerodostojnih informacija istinito informiraju javnost o političkim, socijalnim, zdravstvenim, kulturnim, obrazovnim, naučnim, religijskim, ekološkim, sportskim i drugim događajima, podstiču demokratske procese, obezbijede odgovarajuću zastupljenost nepristrasnih vijesti i programa o aktuelnim dešavanjima, u udarno i drugo vrijeme.. te da programi najviše kvalitete budu dostupni javnosti u Bosni i Hercegovini.*“

Imajući u vidu specifičnu ulogu koju Javni RTV servisi obavljaju, činjenicu da je prodaja usluga oglašavanja na Javnim RTV servisima zakonski uređena, kao i činjenicu da je ciljno tržište odnosno, ciljna publika u značajnoj mjeri distinktivna u odnosu na druga tržišta, Konkurencijsko vijeće je kao mjerodavno tržište ovog predmetnog postupka utvrdilo tržište

prodaje usluga televizijskog oglašavanja javnih RTV servisa na teritoriju Bosne i Hercegovine.

6. Utvrđeno činjenično stanje

Nakon ocjene dostavljene dokumentacije i podataka tijekom trajanja postupka Konkurencijsko vijeće je utvrdilo slijedeće činjenično stanje:

- da je Podnositelj zahtjeva, gospodarski subjekt OBN, osnovan i posluje, sukladno sa Zakonom o gospodarskim društvima;
- da strane protiv kojih je pokrenut postupak, odnosno BHRT, RTRS i FTV po članku 3. Zakona o Javnom RTV sustavu čine sustav Javnog emitiranja u BiH;
- da članak 6. Zakona o Javnom RTV sustavu propisuje da su Javni servisi obvezni registrirati Korporaciju na državnoj razini koja, između ostalog, u ime tri Javna servisa prodaje televizijske, radio i multimedijalne marketinške usluge;
- da je člankom 7. Zakona o Javnom RTV sustavu uspostavljen Odbor Javnog RTV sustava BiH koji podstiče i usmjerava izvršenje obveza iz članka 6 Zakona o Javnom RTV sustavu putem Korporacije a koji je sastavljen od članova Upravnih odbora BHRT-a, RTRS-a i FTV-a;
- da je Upravni odbor Javnog RTV sustava BiH donio Odluku o zajedničkom djelovanju marketinga Javnih RTV servisa BiH (u daljnjem tekstu: Odluka) broj: 4110-25/06 od 30.12.2005. godine kojom se uređuje zajedničko djelovanje Marketinga Javnih RTV servisa BiH u domenu pružanja marketinških usluga u okviru Kuće prodaje a sukladno sa Zakonom o Javnom RTV sustavu BiH;
- da je cilj Odluke objedinjavanje djelovanja marketinga Javnih RTV servisa; zajedničko nastupanje na tržištu, potpuno i racionalno korištenje marketinškog vremena u okviru programa Javnih RTV servisa, usuglašavanje cjenovnika marketinških usluga, koordinacija svih aktivnosti u organizaciji i realizaciji marketing usluga i promotivnih aktivnosti i ravnopravna zastupljenost Javnih RTV servisa u medijskom prostoru;
- da je Odlukom predviđeno da na temelju opredjeljenja poslovnih partnera-klijenata, zaposlenici marketinga sva tri javna servisa će nuditi i prodavati marketinško vrijeme i druge marketinške usluge Javnih RTV servisa na način da se fakturiranje, knjigovodstvena obrada, naplata prihoda i dr. obavlja sukladno sa Odlukom koju će donijeti Upravni odbor sistema;
- da se Odluka primjenjuje od 01.01.2006. godine do formiranja Korporacije Javnih RTV servisa BiH (koja nije do danas uspostavljena), te da je zajednički cjenovnik primjenjivan i ranije;
- da su Javni RTV servisi zaključivali ugovore i sa agencijama kao posrednicima i sa oglašivačima, te da su uvjeti pod kojima su se zaključivali navedeni ugovori bili identični, odnosno bili su sukladni sa odredbama CPP cjenovnika i Cjenovnika usluga oglašavanja i sponzorstva;
- da CPP cjenovnik predviđa skalu popusta za oglašivače koji se ovisno od iznosa proračuna kreće u rasponu od 2% do 12% , mogućnost dodatnih popusta pod definiranim uvjetima,
- da CPP cjenovnik predviđa skalu popusta za agencije za oglašavanje koja se kreće u rasponu od 2% do 25% uz mogućnost dodatnog popusta pod definiranim uvjetima;
- da cjenovnik Podnositelja zahtjeva predviđa popuste za oglašivače koji se ovisno od proračuna kreće u rasponu od 5% do 30% te popust za agencije za oglašavanje koji se

ovisno od proračuna kreće u rasponu od 10 do 20% uz mogućnost dodatnih popusta, poput bonusa emitiranja za lojalnost i popusta za avansno plaćanje;

- da u svojim programskim shemama, sve stranke u postupku imaju vrijeme predviđeno za marketing, i to: javni tv servisi imaju pravo na emitiranje po 6 minuta reklamnog prostora unutar jednog sata emitiranja tv programa, dok Podnositelj zahtjeva kao privatna tv stanica ima po 12 minuta reklamnog prostora, sukladno sa Kodeksom donesenim od strane RAK-a;
- da su Javni RTV servisi samostalni u obavljanju djelatnosti, imaju uređivačku neovisnost i institucionalnu autonomiju;
- da je osnovni zadatak javnih RTV servisa da plasmanom raznovrsnih i vjerodostojnih informacija istinito informiraju javnost o političkim, gospodarskim, socijalnim, zdravstvenim, kulturnim, obrazovnim, naučnim, religijskim, ekološkim, sportskim i drugim događajima, podstiču demokratske procese, obezbijede odgovarajuću zastupljenost nepristrasnih vijesti i programa o aktualnim dešavanjima, u udarno i u drugo vrijeme, informativnog, kulturno-umjetničkog, obrazovnog, dječijeg, sportskog i zabavnog programa, te da programi najviše kvalitete budu dostupni javnosti u Bosni i Hercegovini;
- da Javni RTV servisi podliježu svim postojećim sankcijama za neispunjavanje pravila i propisa Regulatorne agencije, osim suspenzije i gašenja;
- da je svako domaćinstvo kao i pravna osoba u Bosni i Hercegovini koja posjeduje radio ili televizijski prijemnik dužno da plaća RTV pristojbu;
- da se pristojba i ukupni neto dohodak od prodaje marketinškog oglašavanja uplaćuje na jedinstveni račun koji se raspoređuje na slijedeći način: FTV pripada 25% neto prihoda od marketinškog oglašavanja i 25% od ukupnog iznosa RTV pristojbe naplaćene na teritoriju Bosne i Hercegovine, RTRS pripada 25% neto prihoda od marketinškog oglašavanja i 25% od ukupnog iznosa RTV takse naplaćene na teritoriju Bosne i Hercegovine i BHRT pripada 50% neto prihoda od marketinškog oglašavanja i 50% od ukupnog iznosa RTV pristojbe naplaćene na teritoriju Bosne i Hercegovine.

7. Ocjena dokaza

Nakon sagledavanja svake posebno i svih mjerodavnih činjenica i dokaza zajedno, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kako slijedi:

7.1. Vladajući položaj

Članak 9. stavak (2) Zakona, propisuje da se pretpostavlja, da jedan gospodarski subjekt ima vladajući položaj na tržištu roba i /ili usluga, ako na mjerodavnom tržištu Bosne i Hercegovine ima tržišni udio veći od 40,0%.

Članak 7. Odluke o definiranju kategorije vladajućeg položaja pretpostavlja da više gospodarskih subjekata ima vladajući položaj na tržištu roba i/ili usluga ako na mjerodavnom tržištu dva ili tri gospodarska subjekta zajedno imaju tržišni udjel od 60%.

Članak 2. Odluke o definiranju kategorije vladajućeg položaja dalje razrađuje pojam vladajućeg položaja te određuje da gospodarski subjekt na mjerodavnom tržištu proizvoda ili usluga ima vladajući položaj, kada se zbog svoje tržišne snage može ponašati i djelovati u značajnoj mjeri neovisno od stvarnih ili mogućih konkurenata, kupaca, potrošača ili dobavljača, i na taj način ograničava ili sprječava učinkovitu konkurenciju.

Javni RTV servisi predstavljaju posebnu kategoriju RTV emitera iz razloga što je njihov rad regulisan *lex specialis* propisom – Zakonom o javnom radio-televizijskom sustavu Bosne i Hercegovine. Svi ostali emiteri nisu obuhvaćeni odredbama navedenog zakona i ne čine sustav javnog emitiranja u Bosni i Hercegovini, odnosno nemaju propisane zadatke u smislu sadržaja koji su dužni emitirati. Ostali TV emiteri su slobodniji u određivanju emitiranog sadržaja i isključivo su orijentirani na komercijalno poslovanje, dok Javni RTV servisi ostvaruju primarno društveni zadatak obavještanja javnosti o nizu oblasti kako je to i propisano člankom 5. zakona o javnom radio-televizijskom sustavu Bosne i Hercegovine na temelju čega su u javnosti i prepoznati kod gledatelja.

Prema zvaničnim podacima Regulatorne agencije za komunikacije za 2023. godinu, na tržištu Bosne i Hercegovine djeluje 40 stanica koje vrše televizijsko emitiranje putem zemaljske radiodifuzije. Osim toga, dozvole za televizijsko emitiranje koje se vrši putem drugih elektronskih komunikacijskih mreža, dodijeljeno su za još 77 sudionika na medijskom tržištu, pa je očigledno da korisnici usluga reklamiranja i oglašavanja putem tv medija imaju mogućnost izbora koji ni na kakav način ne ograničavaju protivnici, ističe se u odgovoru Javnih RTV servisa.

Međutim, imajući u vidu navedene odredbe Zakona, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da Javni RTV servisi u Bosni i Hercegovini, nedvojbeno imaju skupni vladajući položaj sukladno sa člankom 9. stavak (3) Zakona o konkurenciji obzirom da su kao takvi jedini TV emiteri na koje se primjenjuje *lex specialis* propis na temelju kojeg su obvezni da vjerodostojno i istinito informiraju javnost o političkim, socijalnim, zdravstvenim, kulturnim, obrazovnim, naučnim, religijskim, ekološkim, sportskim i drugim događajima, podstiču demokratske procese, obezbijede odgovarajuću zastupljenost nepristrasnih vijesti i programa o aktualnim dešavanjima u Bosni i Hercegovini.

Dakle, prema navedenim i mjerodavnim zakonskim odredbama, Javni RTV servisi su određeni kao jedini TV emiteri specifičnog položaja u Bosni i Hercegovini, i kao takvi uživaju poseban status kao emiteri sa nacionalnom frekvencijom od javnog interesa.

7.2. Zloupotreba vladajućeg položaja

Članak 10. stavak (2) točka b) Zakona o konkurenciji propisuje da je zabranjena zloupotreba vladajućeg položaja ograničavanjem proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvitka na štetu potrošača.

Konkurencijsko vijeće je uvidom u dostavljene cjenovnike sva tri Javna RTV servisa utvrdilo da sadrže identične odredbe, odnosno identične popuste za vjernost koji su normirani na identičan način:

- Za oglašivače čiji su proračuni u minimalnom iznosu od 300.000,00 KM, a koji su najveći iznos proračuna u posljednjih pet godina investirali na BHT1/FTV/RTRS odnosno javne servise (najveći broj isporučenih marketing usluga), na temelju potpisanog ugovora/izjave odobrava se popust na lojalnost u iznosu 5%, uz uvjet da zadrže najveći iznos proračuna na javnim servisima BiH u odnosu na sve ostale TV stanice u BiH;
- Oglašivači čiji je ostvareni proračun na Javnim servisima BiH u prethodnoj godini oglašavanja bio veći od 30.000,00 KM, a koji se obvežu da će u narednoj godini

uvećati proračun za minimalno 10% u odnosu na prethodnu godinu oglašavanja, imaju pravo na dodatni popust u iznosu od 2%;

- Oglašivači čiji je ostvareni proračun na Javnim servisima BiH u prethodnoj godini oglašavanja bio veći od 30.000,00 KM, a koji se obvežu da će u narednoj godini uvećati proračun za minimalno 20% u odnosu na prethodnu godinu oglašavanja, imaju pravo na dodatni popust u iznosu od 5%.

Ovakvom odredbom ograničava se tržište, odnosno konkurencija na širem tržištu prodaje usluga televizijskog oglašavanja gdje se kupci ove usluge Javnih RTV servisa izravno stimuliraju na kupnju ili da uvećaju potrošnju za uslugu u korist Javnih RTV servisa.

Na temelju navedenog Konkurencijsko vijeće zaključuje:

Prag volumena kupnje koji je definiran prema ličnim potrebama svakog kupca rezultira da za istu količinu proizvoda ili usluga različiti kupci plaćaju različite cijene iste usluge. Javni RTV servisi su putem cjenovnika propisali neobjektivne i nedozvoljene količinske popuste kao i zabranjene popuste na vjernost čime su zlouporabili vladajući položaj u smislu članka 10. stavak (2) točka b) Zakona.

Količinski popusti su vrste popusta koji se dodjeljuju svim kupcima koji premaše objektivno definiran prag kupnje, dok popusti na vjernost predstavljaju popuste koje dobavljači dodjeljuju kupcima pod uvjetom da se od dobavljača nabavljaju sve potrebe kupca ili većina takvih potreba. Europski sud pravde utvrdio je kako se ovaj oblik popusta ne može tretirati kao količinski popust isključivo vezan za volumen kupnje, već kao popust na vjernost oblikovan da, putem dodijele financijske prednosti, spriječi kupce u pribavljanju svojih potreba od drugih proizvođača (spojeni predmeti C-40/73, Cooperatieve Vereniging Suiker Unie protiv Komisije 1975).

Članak 10. stavak (2) točka c) Zakona o konkurenciji propisuje da je zabranjena zlouporaba vladajućeg položaja primjenom različitih uvjeta za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime ih dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj.

Analizom dostavljenih cjenovnika sva tri Javna RTV servisa, utvrđeno je da svi predviđaju različite cijene, odnosno različite popuste na cijene usluga oglašavanja za

- kategorije oglašivača i za
- kategorije agencija za oglašavanje.

Konkurencijsko vijeće je analiziralo cjenovnike i utvrdilo slijedeće:

Skala količinskih popusta za oglašivače (BHRT)

Red. Broj	Iznos narudžbe (KM) bruto vrijednost prije svih popusta	Oglašivački popust (bez posredovanja agencije) %
1.	1.001-2.000	5
2.	2.001-4.000	6
3.	4.001-5.000	7
4.	5.001-7.000	8
5.	7.001-10.000	10

6.	10.001-12.000	12
7.	12.001-15.000	15
8.	15.001-20.000	17
9.	20.001-50.000	20

Skala popusta za marketinške i oglašivačke agencije (BHRT)

Red. Broj	Realizirani proračun agencije (KM) krajnja fakturirana vrijednost	Agencijski popust (%)
1.	50.001-500.000	3
2.	500.001-1.000.000	5
3.	1.000.001-1.500.000	7
4.	1.500.001-2.000.000	10
5.	2.000.001-2.500.000	13
6.	2.500.001-3.000.000	16
7.	3.000.001-4.000.000	19
8.	4.000.001-5.500.000	23
9.	Više od 5.500.000	26

Izvor: podatci iz Zahtjeva

Na temelju prikazanog cjenovnika Javnog RTV servisa BHRT, oglašivač može ostvariti maksimalan popust u iznosu od 20%, dok maksimalan popust za agencije po istom cjenovniku iznosi 26%.

Navedeni cjenovnici stimuliraju prodaju usluga televizijskog oglašavanja Javnih RTV servisa putem agencija za oglašavanje pa tako odobravaju i dodatni popust za oglašivače ukoliko ugovore prodaju navedene usluge posredstvom agencija za oglašavanje.

Zakon o konkurenciji jasno propisuje da je zabranjena primjena različitih uvjeta za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime ih dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj te na temelju navedenog Konkurencijsko vijeće zaključuje:

Javni RTV servisi zlouporabili su zajednički vladajući položaj na način da su primjenom različitih popusta za oglašivače i za agencije za oglašavanje primjenili različite uvjete za istu vrstu poslova čime su izravni oglašivači, koji bez agencije za oglašavanje, ugovaraju uslugu televizijskog oglašavanja na Javnim RTV servisima, dovedeni u neravnopravan konkurentski položaj, u smislu zlouporabe vladajućeg položaja iz članka 10. stavak (2) točka c) Zakona.

Ovako utvrđenim različitim tretmanom u cjenovnicima, Javni RTV servisi izravno su pogodovali agencijama za oglašavanje odobravajući im visoke popuste na usluge televizijskog oglašavanja, pri tome istovremeno diskriminirajući oglašivače koji istu uslugu ugovaraju izravno, odnosno bez posredstva agencije za oglašavanje.

8. Zabranjeni sporazum

Članak 4. stavak (1) točka a) Zakona propisuje da su zabranjeni sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja, izričiti i prešutni dogovori gospodarskih subjekta, kao i odluke i drugi akti gospodarskih subjekata koji za cilj i posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na

mjerodavnom tržištu, a koji se odnose na zaključivanje takvih sporazuma kojima se ili izravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene ili bilo kojih drugih trgovinskih uvjeta.

Zakon o javnom RTV servisu u članku 4. propisuje: „*Javni RTV servisi samostalni su u obavljanju djelatnosti, imaju uređivačku nezavisnost i institucionalnu autonomiju.*“

Navedena odredba *lex specialis* propisa za Javne RTV servise uređuje autonomiju svakog od tri Javna RTV servisa i u prodaji roba i usluga. Prodaja marketinških usluga predstavlja jednu od takvih usluga koju bi svaki Javni RTV servis trebalo da zasebno obavlja sukladno sa institucionalnom autonomijom Javnih RTV servisa.

„Odluka o zajedničkom djelovanju Javnih RTV servisa BiH“ na koju su se referirali predstavnici Javnih RTV servisa u ovom postupku, u članku II između ostalog propisuje *zajedničko nastupanje na tržištu* kao i *usuglašavanje cjenovnika marketinških usluga*. Postupanje po istoj, odnosno zajedničko djelovanje navedenih gospodarskih subjekata, nije sukladno odredbama Zakona o konkurenciji niti pravilima dozvoljenog tržišnog natjecanja.

Pojam „usklađenog djelovanja“ razlikuje se od pojma „sporazuma“ s isključivom namjerom da obuhvati različite oblike suradnje među gospodarskim subjektima koji, sa subjektivnog gledišta, imaju istu narav te se razlikuju samo po svom intenzitetu i oblicima u kojima se očituju. (presude Anic, tačka 112. i T-Mobile Netherlands, tačka 23.)

Kriterije koordinacije i suradnje koji su konstitutivni za „usklađeno djelovanje“ treba tumačiti sukladno s koncepcijom inherentnom odredbama ugovora koje se odnose na tržišno natjecanje, prema kojoj svaki gospodarski subjekt mora samostalno odrediti politiku koju namjerava slijediti na zajedničkom tržištu. (presude Anic, tačka 116., Suiker Unie, tačka 173. i Ahlström, tačka 63.)

Navedeni izvodi iz cjenovnika Javnih RTV servisa nedvojbeno dokazuju da sva tri Javna RTV servisa zajednički djeluju i nude predmetne usluge na temelju usuglašenog djelovanja (identičnih cjenovnika), što predstavlja zabranjeni sporazum između konkurenata na horizontalnom tržištu u smislu članka 4. stavak (1) točka a) Zakona o konkurenciji.

Obveza Javnih RTV servisa da, samostalno i bez usklađenog djelovanja sa drugim gospodarskim subjektima formira cijene za vlastite usluge, je obveza koja proističe kako iz Zakona tako i regulatornog okvira koji predstavlja Zakon o javnom RTV sustavu Bosne i Hercegovine.

Članak 4. stavak (1) točka d) Zakona propisuje da su zabranjeni sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja, izričiti i prešutni dogovori gospodarskih subjekata, kao i odluke i drugi akti gospodarskih subjekata koji za cilj i posljednicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na mjerodavnom tržištu, a koji se odnose na primjenu različitih uvjeta za identične transakcije s drugim gospodarskim subjektima, dovodeći ih u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju.

U smislu citiranog člana, Konkurencijsko vijeće je analiziralo dostavljene prihode Javnih RTV servisa za 2022. godinu:

Radio-televizija Federacije BiH

Redni broj	Agencija	Iznos u KM	Udjel u %
1.	Media Pool	(..)* ²	(..)*
2.	Esensi Media	(..)*	(..)*
3.	Media Level	(..)*	(..)*
4.	Frequency Media	(..)*	(..)*
5.	Ukupan prihod RTV FBiH sa agencijama	(..)*	100,00

Radio-televizija Republike Srpske

Redni broj	Agencija	Iznos u KM	Udjel u %
1.	Media Pool	(..)*	(..)*
2.	Esensi Media	(..)*	(..)*
3.	Media Level	(..)*	(..)*
4.	Frequency Media	(..)*	(..)*
5.	Ukupan prihod RTRS sa agencijama	(..)*	100,00

Radio-televizija Bosne i Hercegovine

Redni broj	Agencija	Iznos u KM	Udio u %
1.	Media Pool	(..)*	(..)*
2.	Esensi Media	(..)*	(..)*
3.	Media Level	(..)*	(..)*
4.	Frequency Media	(..)*	(..)*
5.	Ukupan prihod RTVBiH sa agencijama	(..)*	100,00

Izvor: podatci dostavljeni od strane Javnih RTV servisa

Analizirajući navedenu strukturu prihoda Javnih RTV servisa po osnovu prihoda ostvarenog oglašavanjem putem marketinških agencija, vrlo jasno se može zaključiti da gospodarski subjekt Media Pool u odnosu na ostale agencije, sudjeluje kao najznačajniji kupac marketinškog prostora kod sva tri Javna RTV servisa u ukupnom iznosu od (..)* KM. Ako posmatramo iste sa aspekta procentualnog udjela u strukturi prihoda, navedeni podatci od (..)* impliciraju na zaključak o dogovorenom modelu poslovanja jer je utvrđeno da se radi o vrlo približom udjelu u ukupnim prihodima ostvarenim od strane gospodarskog subjekta Media Pool kod sva tri emitera.

Budući da su zabrana sudjelovanja u protivtržišnim djelovanjima i sporazumima kao i sankcije prekršitelja općepoznati, uobičajeno je da se radnje obuhvaćene takvim djelovanjima i sporazumima odvijaju potajno, da se sastanci održavaju daleko od očiju javnosti i da je dokumentacija s tim u vezi svedena na minimum, zbog čega je često potrebno određene detalje rekonstruirati dedukcijom. O postojanju protivtržišnog djelovanja ili sporazuma može se zato zaključiti iz određenog broja podudarnosti i indicija koje, posmatrane kao cjelina mogu tvoriti dokaz povrede pravila tržišnog natjecanja (presude Aalborg Portland, točke 55. do 57. i Dresdner Bank, točke 64. i 65.).

² (..)*-podatci predstavljaju poslovnu tajnu

Ovakav vid poslovne suradnje predstavlja vertikalni sporazum između gospodarskih subjekata koji djeluju na različitim tržištima. Gospodarski subjekt Media Pool na temelju osporenih cjenovnika, zakupljuje značajan prostor oglašavanja kod Javnih RTV servisa po izrazito povoljnijim cijenama (na osnovu agencijskog popusta) koji dalje, vrlo indikativno, vrši prodaju tog istog marketinškog prostora krajnjim korisnicima, odnosno izravnim oglašivačima ali i drugim agencijama.

Konkurencijsko vijeće je napravilo uvid u cjenovnike i ističe slijedeće:

Cjenovnik usluga oglašavanja i sponzorstva s općim uvjetima – FTV

Redni broj	Iznos proračuna/uplate	Ugovaranje posredstvom agencija za oglašavanje (popust u %)	Ugovaranje bez posredovanja agencije (popust u %)
1.	5.001-20.000	1	2
2.	20.001-50.000	2	4
3.	50.001-100.000	4	6
4.	100.001-200.000	6	8
5.	200.001-300.000	8	10
6.	300.001-400.000	10	12
7.	400.001-500.000	12	14
8.	Više od 500.000	14	17

Poglavlje VII tačka B) – Uslovi poslovanja

Marketing agencije koje se Ugovorom obavežu da će u periodu do 31.12. tekuće godine ostvariti promet za oglašavanje u iznosu uplate koja je:

Od 50.001 KM do 500.000 KM ostvaruju pravo na 3% popusta,

Od 500.001 KM do 1.000.000 KM ostvaruju pravo na 5% popusta,

Od 1.000.001 KM do 1.500.000 KM ostvaruju pravo na 7% popusta,

Od 1.500.001 KM do 2.000.000 KM ostvaruju pravo na 10% popusta,

Od 2.000.001 KM do 2.500.000 KM ostvaruju pravo na 13% popusta,

Od 2.500.001 KM do 3.000.000 KM ostvaruju pravo na 16% popusta,

Od 3.000.001 KM do 4.000.000 KM ostvaruju pravo na 19% popusta,

Od 4.000.001 KM do 5.500.000 KM ostvaruju pravo na 23% popusta,

Više od 5.500.000 KM ostvaruju pravo na 26% popusta.

Cjenovnik usluga oglašavanja i sponzorstva s općim uvjetima - RTRS

Redni broj	Iznos uplata (KM) na RTRS	Ugovaranje posredstvom agencija za oglašavanje (popust u %)	Ugovaranje bez posredovanja agencije - izravno (popust u %)
1.	1.00-5.000	3	5
2.	5.001-10.000	4	7
3.	10.001-30.000	5	9
4.	30.001-50.000	6	11
5.	50.001-80.000	7	13
6.	80.001-100.000	8	14
7.	100.001-150.000	10	16
8.	150.001-200.000	13	18
9.	200.001-250.000	15	21
10.	250.001-300.000	17	23
11.	300.001-500.000	19	25
12.	Više od 500.001	20	28

Izvor: podatci iz Zahtjeva

Iz navedenih tabelarnih prikaza iznad Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da, popusti koje Javni RTV servisi primjenjuju prema agencijama za oglašavanje je značajno veći u odnosu na popuste koje Javni RTV servisi primjenjuju prema oglašivačima.

U odgovoru koji je dostavljen Konkurencijskom vijeću, gospodarski subjekt Media Pool navodi da za svakog pojedinačnog oglašivača koji se oglašava na Javnom servisu, Media Pool dostavlja obostrano potpisanu Izjavu o godišnjem proračunu za oglašavanje gdje su jasno i transparentno navedeni uvjeti oglašavanja, te kako se ne može govoriti o neovlaštenom zastupanju. Međutim, Konkurencijskom vijeću tijekom trajanja cijelog postupka nije dostavljena niti jedna potpisana Izjava na koju se referira gospodarski subjekt Media Pool što ukazuje na zaključak da iste ne postoje.

Konkurencijsko vijeće je na temelju izvedenih dokaza i ovako prikazanog činjeničnog stanja utvrdilo da, zaključeni sporazum kojim se ostvaruje značajan popusti i pogodnost između Javnih RTV servisa i gospodarskog subjekta Media Pool na silaznom tržištu, dovodi druge sudionike u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj, što predstavlja izravno kršenje odredbe članka 4. stavak (1) točka d) Zakona o konkurenciji.

Konkurencijsko vijeće je nesporno utvrdilo da je primjenom cjenovnika, omogućeno gospodarskom subjektu Media Pool da pod povoljnijim uvjetima zaključi ugovor sa Javnim RTV servisima. Javni RTV servisi na taj način doveli su u nepovoljniji položaj veliki broj gospodarskih subjekata koji ne mogu ispuniti dodatno postavljene uvjete te tako ostvariti *povoljnije uvjete* za sklapanje ugovora.

Iz navedenog jasno se vidi da utvrđeni cjenovnici koji uključuju različite kategorije kupaca i koji ostvaruju različite popuste za iste usluge nesporno dovode do narušavanja tržišta i nezdravog konkurentskog takmičenja.

U konkretnom slučaju neposrednim nametanjem nepravičnih uvjeta poslovanja došlo se do posljedice u vidu cjenovne diskriminacije izravnih oglašivača koji za istu uslugu plaćaju različite iznose, odnosno za isti opseg usluga plaćaju više od drugih korisnika iste usluge (agencije). Ocjenjeno je da su posljedice prisutne zbog prirode kriterija za određivanje cijene, koji su neobjektivno postavljeni, a ne zbog višeg opsega usluga koje se pružaju. Takva posljedica ima svoj nominalni izraz u vidu različitih cijena i uvjeta poslovanja na utvrđenom mjerodavnom tržištu.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točkama 1. i 2. izreke ovog Rješenja.

9. Novčana kazna

U smislu članka 48. stavak (1) točka a) Zakona o konkurenciji, novčanom kaznom u iznosu najviše do 10,0% vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda gospodarskog subjekta, iz godine koja je prethodila godini u kojoj je nastupila povreda zakona, kaznit će se gospodarski subjekt, ako sklopi zabranjeni sporazum ili na koji drugi način sudjeluje u sporazumu kojim je narušena, ograničena ili spriječena tržišna konkurencija u smislu članka 4., te točke b) ako zlouporabi vladajući položaj na način propisan odredbama članka 10. Zakona o konkurenciji.

Konkurencijsko vijeće je prilikom izricanja visine novčane kazne uzelo u obzir namjeru te duljinu trajanja povrede Zakona o konkurenciji, kao i posljedice koje je ista imala na tržišnu konkurenciju, u smislu članka 52. Zakona o konkurenciji.

Nadalje, polazeći od nesporno utvrđene činjenice da su Javni RTV servisi zlouporabili zajednički vladajući položaj, iz članka 10. stavak (2) točke b) i d) Zakona o konkurenciji, te sklopili zabranjeni sporazum iz članka 4. stavak (1) točke a) i d) Zakona, izrečena je novčana kazna u pojedinačnom iznosu od (..)*, što predstavlja (..)* % ostvarenog prihoda iz 2021. godine, koji je iznosio (..)* KM za gospodarski subjekt Radiotelevizija Federacije Bosne i Hercegovine; (..)*% ostvarenog prihoda iz 2021. godine, koji je iznosio (..)* KM za gospodarski subjekt Radiotelevizija Republike Srpske i (..)*% ostvarenog prihoda iz 2021. godine, koji je iznosio (..)* KM za gospodarski subjekt Radiotelevizija Bosne i Hercegovine.

Također, utvrđeno je da je kao jedan od sudionika zabranjenog sporazuma i gospodarski subjekt Media Pool d.o.o. Sarajevo kojem je izrečena novčana kazna u iznosu od (..)*, što predstavlja (..)* % ostvarenog prihoda iz 2021. godine, koji je iznosio (..)* KM.

U slučaju da se izrečena novčana kazna ne uplati u utvrđenom roku ista će se naplatiti prinudnim putem, u smislu članka 47. Zakona o konkurenciji, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka, prema važećim propisima Bosne i Hercegovine.

10. Troškovi postupka

Podnositelji zahtjeva su podnijeli dana 29.05.2023. godine, zahtjev za naknadu troškova postupka (podnesak broj: UP-01-26-3-009-44/23) koji se sastoji od slijedećih troškova: 1) Zahtjev za pokretanje postupka od 20.02.2023. godine – 240,00 KM; 2) Izjašnjenje na odgovor od 27.04.2023. godine – 240,00 KM; 3) Pristup usmenoj raspravi od 27.04.2023. godine – 240,00 KM; 4) podnesak od 15.05.2023. godine – 240,00; 5) podnesak od 29.05.2023. godine – 240,00; 6) administrativna pristojba na zahtjev – 2.000,00 KM i 6) administrativna taksa na rješenje – 3.000,00 KM što sa uračunatim PDV-om iznosi 6.404,00 KM.

Člankom 108. stavak 1) Zakona o upravnom postupku je propisano da u rješenju kojim se postupak završava organ koji donosi rješenje određuje ko snosi troškove postupka, njihov iznos i kome se i u kom roku imaju isplatiti, a člankom 105. stavak 2) istog Zakona je propisano da kada u postupku sudjeluju dvije ili više strana sa suprotnim interesom, strana koja je izazvala postupak, a na čiju štetu je postupak okončan, dužna je protivnoj strani nadoknaditi opravdane troškove koji su nastali u postupku.

Konkurencijsko vijeće je Podnositelju zahtjeva priznalo samo troškove zastupanja koji su bili nužni i opravdani u ovom postupku, pa je sukladno sa tarifnim brojem 18. i 33. Tarife o nagradama i naknadama troškova za rad odvjetnika u Federaciji BiH, utvrdilo i priznalo slijedeće troškove za rad odvjetnika Podnositelja zahtjeva: 1) za podnošenje Zahtjeva za pokretanje postupka od 20.02.2023. godine – 240,00 KM; 2) Izjašnjenje na odgovor od 27.04.2023. godine – 240,00 KM; 3) Pristup usmenoj raspravi od 27.04.2023. godine – 240,00 KM; 4) podnesak od 15.05.2023. godine – 240,00; 5) podnesak od 29.05.2023. godine – 240,00; 6) administrativna pristojba na zahtjev – 2.000,00 KM i 6) administrativna pristojba na rješenje – 3.000,00 KM što sa uračunatim PDV-om iznosi 6.404,00 KM.

11. Administrativna pristojba

Podnositelj zahtjeva na ovo Rješenje, sukladno sa člankom 2. Tarifni broj 107. stavak (1) tačke f) i g) Odluke o visini administrativnih taksi u svezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem („Službeni glasnik BiH“, br. 30/06, 18/11 i 75/18) je dužan platiti

administrativnu pristojbu u ukupnom iznosu od 3.000,00 KM u korist Proračuna institucija Bosne i Hercegovine.

12. Pouka o pravnom lijeku

Ovo Rješenje je konačno i protiv istog nije dozvoljen priziv.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primitka, odnosno, objave ovog Rješenja.

Predsjednik

Nebojša Popić